

ПЕТИ ЧИН

СЦЕНА ПРВА

Гробље

(Улазе два *гробара* с ашовима итд.)

ПРВИ ГРОБАР: Може ли бити сахрањена по хришћанском обреду она која самовољно тражи своје сопствено спасење?

ДРУГИ ГРОБАР: Кажем ти да може. И зато јој одмах прави гроб. Прегледач лешева је извршио увиђај над њом и нашао да је треба сахранити по хришћанском обреду.

ПРВИ ГРОБАР: Како то може бити, сем ако се утопила у самоодбрани?

ДРУГИ ГРОБАР: Ето, нашли су да је тако.

ПРВИ ГРОБАР: То мора бити „se offendendo”⁷⁴; не може бити друкчије. Јер ту је чвор: ако се ја намерно утопим, то доказује један чин; а чин има три учина, то јест чинити, радити, извршити, и онда, она се утопила намерно.

ДРУГИ ГРОБАР: Тако је. Него чуј ме, чика-копало...

ПРВИ ГРОБАР: Допустите ми! Овде је вода - добро; овде стоји човек - добро. Сад, ако овај човек дође овој води и утопи се, онда је то онај који се утапа, хтео не хтео јер је он ишао, запамти то. Али ако вода дође к њему и утопи га, онда се он не утапа; ерго, онај који није кријив за своју сопствену смрт не прекраћује свој сопствени живот.

ДРУГИ ГРОБАР: Али, је ли то по закону?

ПРВИ ГРОБАР: Дабогме да је по закону; по закону о прегледу лешева.

---

⁷⁴ Гробар је погрешно рекао „offendendo” уместо „defendendo”.

ДРУГИ ГРОБАР: Хоћеш ли да ти кажем истину? Да ово није била отмена госпођа, она не би била сахрањена по хришћанском обреду.

ПРВИ ГРОБАР: Е, сад си рекао како ваља. Утолико жалосније што великаши имају на овоме свету више права да се даве и вешају но њихова браћа у Христу. - Хајде, ашове! Нема старије властеле од баштована, копача и гробара; они настављају Адамов занат.

ДРУГИ ГРОБАР: Зар је он био властелин?

ПРВИ ГРОБАР: Па он је први руковао оружјем.

ДРУГИ ГРОБАР: Е да, није руковао!

ПРВИ ГРОБАР: Шта! Да ти ниси незнабожац? Како ти разумеш Свето писмо? Свето писмо каже: Адам је копао. А је ли могао копати без руке и оруђа? Задаћу ти друто питање. Ако ми не одговориш како ваља, признај да си...

ДРУГИ ГРОБАР: Хајде, задај!

ПРВИ ГРОБАР: Ко гради јаче и од зидара, и од бродара, и од дунђерина?

ДРУГИ ГРОБАР: Онај што гради вешала; јер та грађевина надживи хиљаду житеља.

ПРВИ ГРОБАР: Свиђа ми се досетка, вере ми! Вешала, то је добро. Али како је добро! То је добро за оне што чине зло. Сад ти чиниш зло кад кажеш да су вешала јаче грађена од цркве; ерго, вешала могу бити добра за тебе. Још једанпут, хајде.

ДРУГИ ГРОБАР: Ко гради јаче и од зидара, и од бродара, и од дунђерина?

ПРВИ ГРОБАР: Хајде, кажи то, и скини јарам.

ДРУГИ ГРОБАР: Вере ми, казаћу.

ПРВИ ГРОБАР: Кажи!

ДРУГИ ГРОБАР: Крста ми, не умем да кажем.

(Улазе *Хамлет* и *Хорацио*.)

ПРВИ ГРОБАР: Не мућкај више главом око тога; јер твој глупи магарац неће убрзати корак ако га батинаш. Па

ако ти други пут поставе такво питање, ти кажи:
гробар! Куће које он гради трају до страшнога суда.
Хајде, иди у крчму код Јована и донеси ми полић
ракије.

(Други гробар оде.)

(Пева.) У младости сам љубио, љубио;
то беше тако слатко;
досаду сам тиме губио, губио,
лепо би, ал' кратко.

ХАМЛЕТ: Зар тај клипан не осећа шта ради кад пева а копа
гроб?

ХОРАЦИО: Њему је навика олакшала посао.

ХАМЛЕТ: Сасвим је тако: незапослена рука је осетљивија.

ДРУГИ ГРОБАР *(пева)*: Јер старост, ко лопов у кораку лаку
дође и својим канцама те свије,
и баци те тада у дубоку раку,
па био, ко да није.

(Избаци једну лобању.)

ХАМЛЕТ: Ова је лобања имала језик и могла је некада
певати. Како је овај лупеж треска о земљу, као да је
вилица Каинова, првога убице. То је можда ћупа каквог
политичара, коју овај магарац сада надмудрује, или
некога што је хтео преварити бога; зар није могуће?

ХОРАЦИО: Могуће је, кнеже.

ХАМЛЕТ: Или каквог дворанина који је умео говорити:
„Добро јутро, добри господару! Како сте, добри
господару?“ То је, може бити, тај и тај господин који
је певао похвалнице коњу тога и тога господара,
мислећи да га добије на поклон. Зар није могуће?

ХОРАЦИО: Јесте, кнеже.

ХАМЛЕТ: Да, да, тако је. А сада је својина госпође Цркосаве,
без усана, и ћушкана тамо-амо мотиком једне
гробарске њушке. То је диван преврат, само ако умемо
да га видимо. Зар те кости нису вределе мало више но

толико да се сада играју њима шоре? Моје ми кости севају кад помислим на то.

ПРВИ ГРОБАР (пева): Мотика, и будак, и ашов,
и покров од платна проста,
и гробна хумка као кров
доста је за таквог госта.

(Избаци другу лобању.)

ХАМЛЕТ: Ево друге. Зар то не би могла бити лобања каквог адвоката? Где су му сада његове подвале и досетке, параграфи, докази и лукавства? Што трпи да га овај незграпни заврзан ћушка око ћупе том глибавом мотиком, и не подиже против њега тужбу за злостављање? Хм! Овај човек је у своје време могао бити великозакупац земаља, са својим тапијама, облигацијама, својим таксама, својим двоструким јемствима и својим рачунима дохотка? Је ли то сума његових добити и завршни рачун његових прихода, да његова фина ћупа добије много финог блата? Зар му његови двоструки јемци неће зајемчити више од ове куповине за дужину и ширину једног уговора у дупликуту? Ни сва преносна писма његових поседа не би стала у ову кутију; па зар да сопственик нема за себе више од тога? Ха?

ХОРАЦИО: Ни педи више, господару!

ХАМЛЕТ: Не прави ли се пергамент од овчије коже?

ХОРАЦИО: Да, кнеже, и од телеће.

ХАМЛЕТ: Овце и телад су сви који се на њему обезбеђују. -
Да ословим овог човека. - Чији је то гроб, пријатељу?

ПРВИ ГРОБАР: Мој господине.

(Пева.) И гробна хумка као кров доста је за таквог госта.

ХАМЛЕТ: Готово је твој, јер ти си, ето, у њему.

ПРВИ ГРОБАР: Ви сте ван њега, господине, и зато није ваш; а ја не лежим у њему, па ипак је мој.

ХАМЛЕТ: Ти лажеш, кад не лежиш у њему, а кажеш да је твој. Он је за мртве, а не за живе; и зато, дакле, лажеш.

ПРВИ ГРОБАР: То је жива лаж, господине; побећи ће од мене вама.

ХАМЛЕТ: За кога копаш ову раку?

ПРВИ ГРОБАР: Ни за кога.

ХАМЛЕТ: Онда за коју?

ПРВИ ГРОБАР: Ни за коју.

ХАМЛЕТ: Па шта ћете закопати ту?

ПРВИ ГРОБАР: Нешто што је било жена, господине; али, бог да јој душу прости, она се упокојила.

ХАМЛЕТ: Како та лола цепидиачи! Морамо му говорити врло коректно, иначе ће нам досадити својим двосмислицама. Богами, Хорацио, приметио сам за ове три године да се свет толико отео да сељак чепа на пете дворанину. Откад си ти гробар?

ПРВИ ГРОБАР: Између свих дана у години, постао сам гробар баш онога дана када је наш покојни краљ Хамлет победио Фортинбраса.

ХАМЛЕТ: Колико има од тада?

ПРВИ ГРОБАР: Зар ви то не знате? Па то зна свака будала. То је било баш на дан рођења младог Хамлета, онога што је полудео и што је послат у Енглеску.

ХАМЛЕТ: Да, тако је. А што су га послали у Енглеску?

ПРВИ ГРОБАР: Што? Зато што је полудео. Тамо ће опоравити памет; ако не, толико и чини.

ХАМЛЕТ: А што то?

ПРВИ ГРОБАР: Јер му се тамо неће приметити; тамо су сви луди као и он.

ХАМЛЕТ: Па како је полудео?

ПРВИ ГРОБАР: Кажу врло чудновато.

ХАМЛЕТ: Како „чудновато“?

ПРВИ ГРОБАР: Тако, сишао је управо с ума.

ХАМЛЕТ: А поводи?

ПРВИ ГРОБАР: Како поводи! - Овде у Данској, ја сам ту гробар, што дераном - што човеком, већ тридесет година.

ХАМЛЕТ: Колико човек лежи у земљи док не иструне?

ПРВИ ГРОБАР: Богме, ако није био труо за живота - јер у данашње време имамо тако много лешева заражених вренгом да се једва одрже и до укопа - трајаће вам неких осам или девет година; кожар ће истрајати девет година.

ХАМЛЕТ: Зашто он дуже но остали?

ПРВИ ГРОБАР: Зашто, господине? Његова је кожа тако уштављена његовим занатом да може дуго издржати воду; а вода вам ђаволски раствара лешине. Ево једне лобање: та је лобања лежала у земљи двадесет и три године.

ХАМЛЕТ: Чија је била?

ПРВИ ГРОБАР: Била је једне будале. Шта мислите чија је била?

ХАМЛЕТ: Богами, не знам.

ПРВИ ГРОБАР: Чума на њега! Била је то лупешка будала. Једном ми је сручио на главу боцу рајнског вина. Та лобања, господине, била је Јорикова лобања, краљеве будале.

ХАМЛЕТ: Ова лобања?

ПРВИ ГРОБАР: Баш та.

ХАМЛЕТ: Дај да видим. (Узме лобању.) Авај, јадни Јориче! Знао сам га, Хорацио; био је безгранично весео; имао је изврсне досетке, хиљаду пута ме је носио на леђима; а сад, како ми је гнусно да гледам ово; грло ми се од тога стеже. Овде су висиле усне које сам пољубио не знам колико пута. Где су сада твоја заједања, твоје шале, твоје песме, твоје муњевите досетке што су за столом стварале буру смеха? Зар ничега што би се подсмехнуло нашем крevelењу? Сасвим отпала губица! Иди сад у госпођину собу и кажи јој да лице може намазати слојем дебелим као палац, ипак ће најзад овако изгледати! Нека се насмеје на то! Молим те, Хорацио, кажи ми нешто.

ХОРАЦИО: Шта кнеже?

ХАМЛЕТ: Мислиш ли да је Александар⁷⁵ изгледао у земљи исто овако?

ХОРАЦИО: Исто тако.

ХАМЛЕТ: И тако заударо? Пих!

(Спусти лобању.)

ХОРАЦИО: Исто тако, кнеже.

ХАМЛЕТ: На какве ли се трице можемо вратити, Хорацио! Зар наша машта не би могла ићи по трагу племенитог праха Александровог док не нађе да чепом запушава какву рупу за врањ?

ХОРАЦИО: Посматрати ствари тако значило би посматрати одвише утанчано!

ХАМЛЕТ: Ни најмање, вере ми; него ићи са довољно осећања мере и вероватноће која би нас водила отприлике овако: Александар је умро, Александар је сахрањен; Александар се враћа у прашину; прашина је земља; од земље правимо блато.

Па зашто од тог блата, у које је он претворен, не бисмо могли зачепити какво буре пива?

Царски је Цезар умро, посто прах, чува рупу, ветра да не уђе дах.

О, што та земља што свету дава страх, закрпа зиду у исти је мах?

Ал' мир! Склонимо се. Ево иде краљ.

(Улазе *свеишеници* у поворци: леш *Офелијин*; за њим *Лаерт* и *тужбалице*. *Краљ* и *краљица* са свитом итд.)

Краљица? Сав двор? За ким иду то?

Па с тако крњом пратњом? Ово значи

---

⁷⁵ Хамлет овде пре мисли на Александрову лепоту и пријатан мирис његовог тела него на њега као освајача. Плутарх каже да је Александар Велики имао „врло лепу, белу кожу и да му је тело тако пријатно мирисало да му је и рухо од тога било мирисно. Његов го леш је остао непокопан много дана у топлом, сувом пределу, а ипак је остао чист и леп”.

да је леш који прате одузео
очајничком руком живот себи сам;
а угледна је личност била то.
Уклонимо се мало, да видимо.

(Повуче се у страну са *Хораџијем*.)

ЛАЕРТ: Хоће ли бити још каквог обреда?

ХАМЛЕТ: Ово је Лаерт, врло отмен младић.

Пази.

ЛАЕРТ: Има ли још што да се сврши?

ПРВИ СВЕШТЕНИК: Погреб је био велики
колико допуштења беше за њ. Јер њена смрт
сумњива беше; и да виша власт
није над каноном била, она би
у несвештаној земљи лежала
до последње трубе; место молитве
камење, шљунак бацали би на њу.
Ал' овде су јој допуштени венци,
и девојачко цвеће, и сахрана
са звонима и пратњом.

ЛАЕРТ: Више нема ништа да се ради?

ПРВИ СВЕШТЕНИК: Нема више шта.

Обесветили бисмо службу посмртну
појањем опела, Реквијема њој,
ко душама у миру преминулим.

ЛАЕРТ: Положите је у земљу, и нека
из њеног лепог тела пречистог
изникну љубичице! Кажем ти,
окрутни попе, моја сестрица ће
у анђеоском хору бити, док ћеш ти
урличући лежати.⁷⁶

ХАМЛЕТ: "Шта? Лепа Офелија?"

КРАЉИЦА: Најслађој - слаткој; збогом отишла!
Цвету - цвеће.

---

⁷⁶ У паклу.

(Посипа је цвећем.)

Ја мишљах бићеш мога Хамлета,
па да ти китим, мила девојко,
постељу брачну, а не хладни гроб.

ЛАЕРТ: О трострук јаде, падни десет пута
троструко на ону главу проклету
чији ти злочин најсветлији ум одузе!
Земљо, буди стрпљива,
док је још једном не загрлим ја!

(Скочи у гроб.)

Гомилајте земљу на мртву и на живог
док од те равни не нарасте брег
виши но стари Пелион,⁷⁷ ил' глава
небеска плавог Олимпа!

ХАМЛЕТ (прилазећи): Ко је тај
чији бол толиком снагом говори,
што жалосна му реч зачара звезде
у лету, те су стале слушати
рањене чудом? - А ово сам ја,
Данац Хамлет.

(Скочи у гроб.)

ЛАЕРТ: Нећ ти душу враг однесе!

(Рве се с њим.)

ХАМЛЕТ: Лоша молитва ти та!
Молим те, скидај прсте ми са грла!
Јер мада нисам ни жучан ни брз,
у мени је ипак нешто опасно,
од чега се мудро бојат. Доле руку!

КРАЉ: Развадите их!

КРАЉИЦА: Хамлете! Хамлете!

---

⁷⁷ Пелион је планина у Тесалији, чувена у грчкој митологији као постојбина кентаура.

СВИ: Господо!

ХОРАЦИО: Добри кнеже, стишајте се!

(Пратиоци их раздвоје и они изађу из гроба.)

ХАМЛЕТ: Ах, борићу се с њим за ову ствар
док трепавице моје не клону.

КРАЉИЦА: За коју ствар, мој сине?

ХАМЛЕТ: Волео сам Офелију.

Браће четрдесет хиљада
са свом множином своје љубави
достигли не би моју. Шта би ти
учинио за њу?

КРАЉ: Лаерте, он је луд!

КРАЉИЦА: За име бога, остав'те га ви!

ХАМЛЕТ: Крста му, кажи шта би чинио?

Би л' гладово, плако, би л' се тукао?
Би л' кидо себе, би ли сирће пио?
Крокодиле јео? Видиш, а ја бих.
Јеси ли дошао овамо да слиниш,
да пркосиш мени скачућ у њен гроб?
Да се са њоме сахраниш? - И ја ћу!
А кад брбљаш о бреговима,
нек милионе ари на нас баце,
док наша хумка пржећ своје теме
о зону огња учини да Оса⁷⁸
буде као проста брадавица. Шта,
разметати се, виком, и ја знам!

КРАЉИЦА: Ово је чисто лудило. Још мало
овако ће бити у наступу том;
па затим, кротак ко голубица,
кад златне своје тичиће излеже,
у ћутању ће седети погружен.

ХАМЛЕТ: Чујте, господине, кажите ми узрок
што ви овако са мном поступате?

---

⁷⁸ Оса је планина у Грчкој.

Ја сам вас вазда волео; ал' шта мари!
Може се Херкул намучити вас – маукаће
мачка, урликаће пас.

(Оде.)

КРАЉ: Молим те, Хорацио добри, пази на њ.

(Хорацио одлази.)

(Лаерту)

Нек разговором нашим прошле ноћи
ојачате своје стрпљење. Ми ћемо
убрзати одмах ствар. - Добра Гертрудо,
ви припазите мало сина свог.
Овај гроб ће живи споменик да има;
а мирни часи доћи ће нам скоро.
Стрпљиво дотле поступати ваља.

(Оду.)

СЦЕНА ДРУГА

Дворана у замку

(Улазе *Хамлет* и *Хорацио*.)

ХАМЛЕТ: Толико о том. Видећеш сад даље.

Ти се опомињеш околности свих?

ХОРАЦИО: Сећам ли се, кнеже?

ХАМЛЕТ: У срцу мом

нека борба што ми не даваше сна;

осећах се као окован бунтовник.

Брзо - нек је слава баш брзини тој;

јер признајмо да нам наша лакоумност

послужи каткад када нам избледе

планови дубоки; - учимо се том

да постоји неко божанство што влада

исходима наших намера, ма како

да смо замислили њих.

ХОРАЦИО: То је сасвим извесно.

ХАМЛЕТ: Скочим из моје кабине,

огрнем огртач поморски, пипајући

у мраку, да их нађем, и то успех.

Узнем њин свежањ, па се тад повучем

опет у своју собу. Тако дрско

да ми страх на учтивост заборави,

ја главни њихов налог распечатим:

и нађем - о, краљевског подлаштва! -

у њему изричан налог, накићен с много

разлога разних што се односе

на безбедност Данске и Енглеске, као

и на страшне ствари, ако будем жив -

да то, прочитавши, и без оклевања,

брже но секиру што би наоштрили,

одсеку моју главу.

ХОРАЦИО: Јел' могућно?

ХАМЛЕТ: Ево, прочитај кад си доконији.

Ал' хоћеш да чујеш шта урадих ја?

ХОРАЦИО: Молим вас.

ХАМЛЕТ: Ухаваћен тако у лупешку мрежу,
пре но што бих пролог посматрања дао
мозгу свом, он пређе на дело. Ја седнем;
смислим нов налог; напишем га лепо.
Некад сам сматро, ко наши државници,
да је простота лепо писати,
и мучих се да се одвикнем од тог;
али ми је сад то добродошло баш.
Хоћеш да чујеш шта сам срочио
отприлике?

ХОРАЦИО: Хоћу, добри кнеже мој.

ХАМЛЕТ: Од стране краља молбу озбиљну.

Пошто је енглески краљ клетвеник веран,
и да би љубав цветала међ њима
ко палма; да би мир носио свој
венац од жита; да би веза њиног
пријатељства била чвршћа, и још много
све таквих „да би” велике важности -
он треба, чим види садржај овога,
без краћег или дужег премишљања,
да доносиоце погуби ненадно,
ни за опроштај им не дајући час.

ХОРАЦИО: А како сте запечатали?

ХАМЛЕТ: Како!

Баш у томе се прст неба показо.
У кеси ми беше мога оца жиг,
што калуп је за дански печат био.
Увијем писмо, ко што прво беше,
потпишем, ударим печат и оставим
на исто место. Промену није нико
могао да примети више. Други дан
наш поморски је бој наступио;
а затим дође оно што већ знаш.

ХОРАЦИО: Тако су Гилденстерн и Розенкранц пали?

ХАМЛЕТ: Па они су се, драги мој, предали
и удварали се чисто овом послу.
Они моју савест не узнемирују.
Наметљивост је донела им пад.
Опасно је кад се слабић утакне
у гневан двобој моћних противника
између замаха, међ врхове мача.

ХОРАЦИО: Какав је то краљ?

ХАМЛЕТ: Мислиш да ми није слободно да тог
што ми уби оца, а матер упрља,
што се међ престо и међ моје наде
угуро, удицу на мој живот сам
бацио, па још с подлошћу толиком -
да не би савесно било овом руком
наградити га? И зар не бих био
проклет када бих пустио тај чир
на нашем телу да расте даљим злом?

ХОРАЦИО: Из Енглеске ће он дознати брзо
какав је ове ствари био крај.

ХАМЛЕТ: Биће то брзо. Интервал је мој;
а човеков живот док кажем један тек.
Ал' веома жалим, добри Хорацио,
спрам Лаерта што се заборавих ја.
Видим, додуше, и његову коб
у слици своје. Тражићу опроштај.
Ал' разметањем тугом ме је збиља
бацио у страшан гнев.

ХОРАЦИО: Мир. Ко је то?

(Улази Озрик.)

ОЗРИК: Ваше господство нам је добро дошло натраг у Данску.

ХАМЛЕТ: Понизно вам хвала, господине. - (Хорацију)

Познајеш ли ти овога воденог комарца?

ХОРАЦИО: Не, добри кнеже.

ХАМЛЕТ: Утолико више наде за твој спас, јер грех је познавати га. Он има много земље, и то плодне. Нека једна животиња буде господар животиња, њене ће јасле стајати уз краљеву трпезу. - Он је сврака и, као што рекох, располаже силном нечистоћом.

ОЗРИК: Драги кнеже, ако је ваше господство доконо, ја бих вам саопштио једну ствар од стране Њеног величанства.

ХАМЛЕТ: Приммићу је, господине, са свом пажњом свога духа. Ставите своју капу на своје место; она је за главу.

ОЗРИК: Благодарим вашем гостопримству; веома је топло.

ХАМЛЕТ: А, не, верујте ми, веома је хладно; дува северац.

ОЗРИК: Заиста је прилично хладно, господару.

ХАМЛЕТ: Али ипак ми се чини да је запарно и топло; или моја природа...

ОЗРИК: Да, претерана запара је, кнеже, као да је - не знам ни ја сам да кажем. - Али, господару, Његово величанство ми је наредило да вас известим да је оно положило велику опкладу на вашу главу. Ствар је, кнеже, у овоме.

ХАМЛЕТ: Молим вас, само, не заборавите... (*Хамлет му даје знак да стави капу на главу.*)

ОЗРИК: Нека, добри господару; то је ради моје личне удобности, верујте. Ту скоро је, господине, дошао на двор Лаерт; то је, верујте ми, савршен господин, пун најлепших особина, врло отменог понашања и сјајне спољашњости. И одиста, говорећи о њему како треба, он је читава карта или календар отменог света; јер ћете у њему наћи који било део света који би један племић желео да види.

ХАМЛЕТ: Господине, његове ознаке нимало не трпе зато што их ви одређујете; иако знам да би њихов инвентар збунио аритметику памћења, а ипак је изостао с погледом на брзину његових једрила. Али, с истинитом похвалом, сматрам да је његова душа тако

богата роба, а његова унутрашњост толико ретка и драгоцена да бисмо јој, верно осликаној, нашли сличну још само у њеном огледалу; а сваки који би га хтео подражавати био би само његова сенка, и ништа више.

ОЗРИК: Ваше господство говори о њему с потпуном непогрешивошћу.

ХАМЛЕТ: Али чему све ово, господине? Зашто бисмо увијали тога изврсног племића у тмушу наших слабих похвала?

ОЗРИК: Господару?

ХОРАЦИО: Зар се не бисмо могли споразумети разумљивијим језиком? Ви бисте, господине, то свакако могли.

ХАМЛЕТ: Шта значи ваше спомињање тога господина?

ОЗРИК: Лаерта?

ХОРАЦИО (по страни *Хамлету*): Његова кеса је већ испражњена. Он је све своје златне речи већ потрошио.

ХАМЛЕТ: Да господине.

ОЗРИК: Ја знам да ви нисте необавештени...

ХАМЛЕТ: Желео бих, господине, да говорите истину; али, вере ми, кад бисте је казали, то за моју личност не би било особито похвално. Дакле, господине?

ОЗРИК: Ви нисте необавештени каквом изврсном вештином располаже Лаерт...

ХАМЛЕТ: То не бих могао рећи, сем да се огледам с њим у тој изврсној вештини; јер добро познати некога човека, значи познати самога себе.

ОЗРИК: Мислим у погледу његовога оружја, господине. По гласу који ужива он у својој вештини нема себи равна.

ХАМЛЕТ: Шта му је оружје?

ОЗРИК: Рапир и нож.

ХАМЛЕТ: То су два оружја; али, добро.

ОЗРИК: Краљ се, господине, опкладио с њим у шест арапских коња; а он је, мислим, заложил шест француских рапира са целим прибором, као појасом, каишима и

тако даље. Три од тих бедрењака⁷⁹, вере ми, веома су лепа за око и врло су zgodна за дршке; дивни су ти бедрењаци и врло богато украшени.

ХАМЛЕТ: Шта ви зовете бедрењацима?

ХОРАЦИО (*Хамлету*): Знао сам да ћете морати затражити објашњење пре но што сте то и учинили.

ОЗРИК: Бедрењаци су, господине, каиши.

ХАМЛЕТ: Израз би боље одговарао предмету кад бисмо могли носити топ о бедрима. А донде, волео бих да буду каиши. Па онда: шест арапских коња за шест француских рапира с прибором, и три врло богато украшена каиша! То је француска опклада против данске. Зашто је то, да употребим вашу реч, заложено?

ОЗРИК: Краљ се, господине, клади да вас он у дванаест напада неће надмашити три пута више него ви њега. Лаерт се кладио са дванаест на девет⁸⁰ и одмах би могло доћи до утакмице ако би ваше господство дало благонаклони одговор...

ХАМЛЕТ: А ако бих ја одговорио: не?

ОЗРИК: Ја мислим, кнеже, да ставите своју личност за оглед према њему.

ХАМЛЕТ: Господине, ја ћу шетати овуда по дворани. Сада је време мога дневног одмора; и, ако је Његовome величанству по вољи, нека донесу оружје; ако господин пристане и краљ остане при својој намери, ја ћу добити опкладу за њега, ако могу; ако не, нећу добити ништа сем своје срамоте и сувишних удараца.

ОЗРИК: Хоћу ли тако да известим?

ХАМЛЕТ: У том смислу, господине, а с украсима који се вашој природи допадну.

---

⁷⁹ Сваки рапир је имао опасач и каише или „бедрењаке”, о којима је висио. Гиздавци су, а нарочито они који су носили дугачке рапире, придавали велику важност квалитету тих каиша.

⁸⁰ Двобој је имао да траје док један од учесника не зада дванаест успешних удараца. Краљ се клади да Лаерт неће успети да зада дванаест успешних удараца на Хамлетових девет, Лаерт се клади да хоће.

ОЗРИК: Препоручујем своју оданост вашем господству.

ХАМЛЕТ: Слуга, слуга сам. (*Озрик оде.*) Добро чини што се сам препоручује; јер му ниједан туђи језик не би учинио такву услугу.

ХОРАЦИО: Тај вивак отрча с љуском⁸¹ на глави.

ХАМЛЕТ: Тај се удварао брадавици своје матере пре но што би је узео да сиса. Тако је и он (као и многи са таквим васпитањем, за којима, знам, ово ништавно доба лудује) примио сам моду времена и спољашњу одећу друштвеног општења, неку врсту површног, мехурастог знања које њега и њему сличне преноси преко најдубљих и најзамршенијих мишљења. Али дуни само у њих, огледа ради, и мехур ће се распрснути и видеће се да су они плева, а не овејано жито.

(Улази један *племих*.)

ПЛЕМИЋ: Господару, Његово величанство краљ вам се препоручио по младоме Озрику, који му је донео вашу поруку да га очекујете у дворани. Он ме шаље да би дознао да ли вам је по вољи да се огледате с Лаертом, или ћете одложити за доцније.

ХАМЛЕТ: Ја сам веран својим одлукама. Оне се слажу с краљевим жељама: ако је расположен, ја сам готов, сад или кад му драго, с претпоставком да будем способан као сад.

ПЛЕМИЋ: Краљ, краљица и сви остали силазе овамо.

ХАМЛЕТ: У добри час.

ПЛЕМИЋ: Краљица жели да проговорите коју нежну реч са Лаертом пре него што почнете борбу.

ХАМЛЕТ: Она ми даје добру поуку.

(*Племих* излази.)

---

⁸¹ Хорацио под љуском подразумева капу коју је Озрик најзад ставио на главу. Сматрало се да вивак, чим се излеже, трчи амо-амо још док му је љуска на глави. Упоредити кога са вивком значило је сматрати га дрским, уображеним и неискреним.

ХОРАЦИО: Ви ћете, кнеже, изгубити ову опкладу.

ХАМЛЕТ: Не верујем. Од његова одласка у Француску ја сам стално вежбао. Добићу, благодарећи повољним условима које ми он даје. Али не можеш појмити како ми је тешко око срца. Но ипак, не мари!

ХОРАЦИО: Али, добри господару.

ХАМЛЕТ: То је проста будалаштина, али осећам неку врсту слутње која би узнемирила жену.

ХОРАЦИО: Ако вам срце не мари за нешто, послушајте га. Ја ћу их пресрести на путу и рећи им да вам није добро.

ХАМЛЕТ: Нипошто. Ја пркосим предсказањима. Има неког провиђења и у паду једнога врапца. Ако буде сад, неће бити после; ако не буде после, биће сад; ако неће бити сад, ипак ће бити после. Бити спреман, то је све. Кад нико не зна шта оставља, шта мари ако рано оставља? Нека буде.

(Улазе краљ, краљица, Лаерт, племићи, Озрик и други пратиоци с мачевима и рукавицама. Сто са боцама вина.)

КРАЉ: Овамо, Хамлете, прими ову руку.

(Краљ ставља Лаертovu руку у Хамлетovu.)

ХАМЛЕТ: Оппростите ми, увредио сам вас. Али као племић, оппростите ми ви. Сви присутни овде знају, господине, а јамачно сте чули да сам кажњен болним растројством. За све што урадих и чиме грубо изазвах вам част, природу вашу и ваш гнев - ја овде објављујем: то је чиста лудост била.

Увреди л' Хамлет Лаерта? - Хамлет не!

Ако је Хамлет изван себе сам,

то није он, а Лаерта увреди,

онда то не чини Хамлет - Хамлет не.

Па ко то ради? - Лудост његова.

А кад је тако, Хамлет је увређен.

Лудост је душман сиротог Хамлета.

Господине, у овом скупу ту

нек ме непризнање намернога зла
пред племенитим вашим осећањем
извини, као кад бих бацио
своју стрелу преко куће, па онда њом
погодио свога брата.

ЛАЕРТ: Ја сам тим

задовољан у души, због које би
у овом случају највише и требало
на освету да будем гођен. Ал' с погледом
на част, ја стојим усправно и нећу
још да се мирим док нека старија
господа, признате части, ми не даду
глас за помирење, па да имам тад
неукаљано име. До тог часа
ја понуђену вашу љубав примам
ко љубав, и нећу да увредим њу.

ХАМЛЕТ: Ту изјаву примам срдечно, и радо
за опкладу ћу борити се братску.
Дајте нам оружје. Хајте!

ЛАЕРТ: Једно мени!

ХАМЛЕТ: Ја ћу вам бити оружје, Лаерте.
У мом незнању ваша ће вештина,
ко звезда каква кроз најцрњу ноћ,
огњено да заблиста.

ЛАЕРТ: Господине.
ви ми се ругате.

ХАМЛЕТ: Не, ове ми руке.

КРАЉ: Озриче млади, мачеве им дај.
Опкладу знате, синовче Хамлете?

ХАМЛЕТ: Врло добро, краљу мој. Ваша је милост на слабију
се страну кладила.

КРАЉ: Не бојим се зато. Гледао сам вас оба.
Он је бољи, али добитак је наш.

ЛАЕРТ: Овај је тежак; дајте други мач.

(Узима други мач.)

ХАМЛЕТ: Овај је добар. Јесу ли мачеви исте дужине?

(Спремају се за борбу.)

ОЗРИК: Да, мој добри кнеже.

КРАЉ: Метните чаше вина на тај сто.

Кад Хамлет први или други удар да,
ил' ако трећи удар одврати,
нек са свих кула груну топови;
Хамлетову ће бољем даху краљ
напити, у чашу бисер бацити
скупљи но што су редом четир краља
у данској круни носила. Дајте чаше!
И нека бубањ труби говори,
труба топовима што напољу стоје,
топови небу, а небеса земљи:
„Сад краљ напија Хамлету!” Почните.
А ви, судије, оштро пазите.

ХАМЛЕТ: Напред, господине.

ЛАЕРТ: Напред, кнеже.

ХАМЛЕТ: Један!

ЛАЕРТ: Не.

ХАМЛЕТ: Судије!

ОЗРИК: Удар, сасвим јасан удар.

ЛАЕРТ: Добро. Хајд опет!

КРАЉ: Станите, да напијем,

Хамлете, овај бисер твој је. Ево,
у твоје здравље!

(Трубе и топови иза сцене.)

Подајте му чашу.

ХАМЛЕТ: Да довршим овај оглед. Оставите зачас у страну.

Хајте!

(Борба.)

Шта велите? Друти удар.

ЛАЕРТ: Додирнут, додирнут,
ја признајем.

КРАЉ: Наш ће победити син.

КРАЉИЦА: Он је гојазан и кратког даха.

Ево ти мога рупца, Хамлете;
истрљај чело, краљица напија
за твоју срећу, Хамлете!

ХАМЛЕТ: Добра госпо!

КРАЉ: Гертрудо, напиј!

КРАЉИЦА: Хоћу, краљу мој.

Допусти, молим те.

КРАЉ (за себе): То је отрована чаша;
ал' касно је већ.

ХАМЛЕТ: Ја још не смем пити, госпо.

Одмах ћу.

КРАЉИЦА: Да ти убришем лице!

ЛАЕРТ: Погодићу га, краљу, сад.

КРАЉ: Не држим.

ЛАЕРТ (за себе): Па ипак ми се савест противи.

ХАМЛЕТ: Хајд, за трећи, Лаерте. Ви се само играте.

Молим вас, нападните свом жестином својом.

Бојим се да ви правите са мношћу шалу.

ЛАЕРТ: Тако зар кажете? Хајд!

(Боре се)

ОЗРИК: С обе стране - ништа.

ЛАЕРТ: Сад ћу вас.

(*Лаерт рани Хамлета.*⁸² Затим, у распаљености борбе,
промене рапире, и *Хамлет рани Лаерта.*)

КРАЉ: Растав'те их! Избезумили се!

ХАМЛЕТ: Не, хајдете опет.

(*Краљица падне.*)

ОЗРИК: Гледајте тамо на краљицу, хо!

ХОРАЦИО: Са обе стране крв. Како сте, кнеже?

---

⁸² Лаерт рани Хамлета за време прекида борбе.

ОЗРИК: Како сте, Лаерте?

ЛАЕРТ: Ко у замци ћук.

Озриче, ја сам праведно убијен
сопственом својом подлошћу.

ХАМЛЕТ: Како је краљица?

КРАЉ: Пала у несвест видећи крвава оба.

КРАЉИЦА: Не, не, него пиће.

О, драги Хамлете мој, напитака, пиће...
Ја сам отрована.

(Умре.)

ХАМЛЕТ: О злочинства! Хо!

Затворите врата! Издаја! Да видим!

(Лаерт пада.)

ЛАЕРТ: Она је овде. Ви сте убијени,

Хамлете. Никаква медицина света
спасти вас неће. У вама нема још
ни за по сата живота. Оруђе
то издајничко у руци вам је ту,
незатупљено и још отровано.

Превара се против мене окрену.

Гле, ево где лежим, да се никада
не дигнем више. - Не могу више. - Краљ,
краљ је свему кривац.

ХАМЛЕТ: Шта, отрован врх?

Онда на своје дело, отрове!

(Убоде краља.)

СВИ: Издаја! Издаја!

КРАЉ: Одбраните ме, пријатељи! Ја сам још само рањен.

ХАМЛЕТ: Ево ти, родоскврни,
убилачки, проклети краљу. Испии
то пиће! Је ли ту тај бисер твој?
Иди за мојом матером!

(Краљ умире.)

ЛАЕРТ: Послужен по заслуги.

Отров спремио је сам.

Опростимо једно другом, Хамлете.

Моја и мога оца смрт на тебе

не пада, ни твоја на мене.

(Умре.)

ХАМЛЕТ: Нек небо спасе те од тога! Идем за тобом.

- Ја мрем, Хорацио. Несрећна краљице,

збогом! А ви, што изгледате бледи

и дрхтите овде пред несрећом овом;

ви што сте само неми посматрачи

овога чина, кад бих имао кад...

Али смрт, тај сурови стражар, тачан је

када нас хвата! О рекао бих вам...

Ал' нека стоји. Ја мрем, Хорацио,

ти живиш; па причај необавештеним

о мени и мојој ствари праведно.

ХОРАЦИО: Немојте ни часка веровати то;

јер ја сам више Римљанин старински

но Данац. Још је остало пића тог.

(Он узима чашу.)

ХАМЛЕТ (устаје): Ако си човек, дај ми чашу ту.

Остави; неба ми, ја ћу је узети.

(Хамлет баца чашу на под и пада.)

Добри Хорацио, какво рањено

име би после мене остало

кад се ништа не би знало. Ако икад,

икада срцу твоме бејах, драг,

вечитој срећи немој ићи још,

у грубом свету овом вуци дах

тегобно, да моју повест приповедаш.

(Марш и пуцњава у даљини; *Озрик* изађе.)

Каква је ово ратна узбуна?

ОЗРИК (враћајући се): Млади Фортинбрас из Пољске победно
иде и енглеским посланицима
ратни поздрав даје.

ХАМЛЕТ (пада): Ја мрем, Хорацио.
Моћни ми отров савлађује дух.
Вести из Енглеске доживети нећу;
ал' проричем да је на младом Фортинбрасу
избор. Он има мој умирући глас.⁸³
Реци му то, и крупне и ситне
околности што су изазвале слом -
остало је ћутање.

(Умре.)

ХОРАЦИО: Племенито једно срце препуче.
Добру ноћ, добри кнеже!
Хорови анђела нек ти отпевају мир.

(Марш иза сцене.)

Откуда добош долази овамо?

(Улазе *Фортинбрас* и *енглески посланици*, са бубњевима,
заставама и пратњом.)

ФОРТИНБРАС: Где је тај призор?

ХОРАЦИО: Шта бисте желели да видите? Јад, ил' чудо?
- Све је ту.

ФОРТИНБРАС: Та гомила виче: покољ! Горда смрти!
Каква је блиска светковина то
у пакленој ти ћелији, те сад
кнежева тол'ко једним махом тек
крваво тако побила си ти!

ПРВИ ПОСЛАНИК: Призор је грозан, а извештај
наш из Енглеске је дошо прекасно.
Глуве су уши што би нас слушале

---

⁸³Пошто је Клаудије мртав, Хамлет је сада de facto краљ. По ондашњој уставној теорији, глас владајућег монаха утицао је на одређивање наследника престола.

кад причамо да смо извршили налог,
да Розенкранц и Гилденстерн су мртви,
где ћемо наћи за себе захвалност?

ХОРАЦИО: Из његових уста не,⁸⁴ и кад би имо
још моћи живота да вам захвали.
Он није њену наредио смрт.
Ал' кад сте баш на крвав удар тај
приспели амо, ви из пољског рата,
а ви из Енглеске, издајте неређења
да ова тела буду изложена
на позорници посматрања ради;
и пустите ме да свету испричам,
који још не зна, како беше све.
Ту ћете чути за дела свирепа,
неприродна, крвава, за случај
судбине, за уморства случајна,
за смрти због лукавог или наметнутог
повода, и, на крају свега тога, још
о плановима тајним што падоше
на главе својих твораца баш.⁸⁵
Све испричаћу вам верно.

ФОРТИНБРАС: Похитајмо
да чујемо и одабране све
да позовемо нек чују, на скуп.
Што се мене тиче, ја прихватам с тугом
свој срећан удес. И ја имам још
старинска нека права у тој земљи,
што случајем срећним могу тражит сад.

ХОРАЦИО: И о томе ћу имати повода
да говорим, и то из уста онога
чији ће глас друге за собом повући.

---

⁸⁴ Не из уста краља Клаудија.

⁸⁵ Дела свирепа, неприродна, крвава. - Ово се односи на краљев родоскврни брак и убиство његовог брата. Случај судбине односи се на Офелијину смрт. Уморства случајна односи се на Полонијеву смрт. Смрт због лукавог или наметнутог повода односи се на смрт Розенкранца и Гилденстерна. Промашени планови... односи се на погибију која се сада десила.

Ал' пожурите да то одмах извршимо
док духови су дивље узбуђени,
да не би дошло више несреће
због заблуда или завођења.

ФОРТИНБРАС: Нека четир капетана изнесу Хамлета
на естраду, као ратника. Јер он би
показао се, збиља, прави краљ
да оста у животу. А у пратњи
нек војничка свирка и обреди ратни
за њега гласно проговоре сад.
Носите тела. Овај приказ тужан
за бојиште леп је, а овде је ружан.
Хајте, наредите војницима паљбу!

(Посмртни марш. Излазе, носећи лешеве. Затим се чује
топовска паљба.)